

Overweging Kerstnacht 2014

Voor alle mensen

Lezingen: Jesaja 9, 1-6; Titus 2, 11-14; Lukas 2, 1-20.

De tweede lezing in de kerstnacht is een deel van de brief van Paulus aan Titus. Hij heeft Titus op Kreta achtergelaten om de geloofsgemeenschap ter plaatse verder op te bouwen en te organiseren door oudsten en opzichters te benoemen. Hij spoort hem aan voor de jonge gemeente zelf een voorbeeld van geloof te zijn. Paulus noemt hem in de brief zijn wettig kind volgens het gemeenschappelijk geloof. En via de brief spoort Paulus de leden van de gemeenschap aan zich moreel juist en maatschappelijk te gedragen en hij motiveert dat dáármee dat *de genade van God is verschenen tot heil van alle mensen*.

Een klein zinnetje met een enorme betekenis. Ook al zullen we niet ieder woord van de zin meteen verstaan, -want wat is dat dan "genade en heil"-, toch zijn we allen hier samen gekomen voor precies die betekenis.

Het is ons heilsverlangen dat ons samenbrengt, ook al zouden we dat misschien nooit zo zeggen. We verlangen hier iets te ervaren van hetgeen we zijn kwijtgeraakt. Een innerlijke vrede, een vertrouwvolle rust, een zich aanvaard en gedragen weten, een onbevangenheid, gevrijwaard van angst en niet langer beducht voor onze medemens.

Op dit moment en hier is het er, die heilservaring.

Nu en hier voelen we ons opgenomen en bemind.

In dat ene zinnetje vat Paulus de betekenis van de geboorte van Jezus samen. Een kind is ons geboren, een nieuw begin van leven, nieuwe toekomst, onaangetaast als pasgevallen sneeuw.

De genade van God is verschenen. Dit is geen belofte met betrekking tot iets dat in een nabije of verder verwijderde toekomst zal gebeuren. Het is gerealiseerde toekomst. Wat zijn zal is er reeds, nu en hier. De onbegrensde tijd van God is nu. Zijn genade, zijn liefde en barmhartigheid zijn geen abstracte begrippen, woorden die hooguit een gevoel van troost oproepen, maar geen ware troost bieden. Zij worden vlees en bloed in dit kind, een concrete mens, in Jezus. In die menswording wordt zijn liefde een zaak van ons allemaal. Wat klinkt in Jesaja staat op één lijn met de boodschap van Paulus en de aankondiging in Lucas: "een kind is ons geboren, Gods genade is verschenen, heden is u een redder geboren, Christus, in de stad van David".

Die samenhang maakt het tot een vreugdevolle boodschap van vele generaties gelovigen. De hoop van Israel en de verwachting van de messiasgelovigen die in Jezus de christus herkennen, komen samen. Deze laatsten zijn geen nieuwlichters. Zij staan in een lange traditie van heilsverwachting en ervaren uitredding.

Nieuw is de boodschap van Paulus dat deze belofte menselijke waarheid is geworden en voor alle mensen in de wereld is gekomen. Gods liefde is inclusief en universeel. Niet maar voor één volk of voor één groepering, of voor één kerkgenootschap. Het heil dat geopenbaard wordt in de geboorte van Jezus, geldt voor iedereen. De menswording betreft ons allemaal.

Vorige week waren mijn vrouw en ik te gast in een nieuw opvanghuis annex klein museum van het Leger des Heils in de Oudezijds Armsteeg in Amsterdam. Vlakbij de Oude Kerk en midden in de rosse buurt. Een geweldig project waar de directeur-coördinator van alle huizen in Amsterdam en Amstelveen in vlot Amsterdams enthousiast over vertelde. Een fantastisch getuigenis van een geïnspireerd mens. Een inspiratie ontleend aan iemand die in de buurt tientallen jaren actief is geweest: de majoor, zoals zij genoemd wordt. Iedereen kent haar als majoor Bosshardt, naar wie dit huis ook genoemd is. Zij trad iedereen met dezelfde, verre van naïeve, maar altijd onbevangen en liefdevolle blijmoedigheid tegemoet vanuit haar lijfspreuk: "niemand afschrijven". Dat

betekent dat je een open oog hebt voor de situatie waarin iemand verkeert, maar die niet als een definitief eindstation beschouwt. Een mens is altijd meer dan zijn situatie.

En zo is het ook met Gods liefde. Die liefde schrijft niemand af, op welke dwaalwegen iemand zich ook bevindt. Die genade is immers verschenen om te redden en niet om verloren te laten gaan. Gods liefde is de kracht die in staat is om ons persoonlijk leven, maar ook de wonden van de wereld te helen en ons te redden van verdeeldheid en onrecht. Wanneer wij in staat zijn om die liefde zò te beleven en ons eigen te maken dat zij een natuurlijk bestanddeel wordt van de wijze waarop wij met elkaar omgaan.

Het teken waarin de redding van onze wereld zich openbaart, is opmerkelijk. In Lukas horen we: *“en dit zij u tot teken. Jullie zullen een kind vinden, in doeken gewikkeld en liggend in een krib”*. Dit teken betreft de zaligmaker, de redder, de Messias, de heer uit de lijn van David. Natuurlijk, elke koning, keizer en admiraal komt als baby ter wereld. Maar daarvan zeggen we niet dat die babygestalte een teken is. Het is gewoon de beginfase van het natuurlijk verloop. Maar van deze koning, verlosser, Messias is het kind het teken. Dit teken verwijst naar de redding van onze menselijkheid en de verlossing van onze wereld.

We zien dit teken terug in een haveloos kind dat bedelt onder een viaduct in India. In het meisje dat zich schuchter aanbiedt aan schaamteloze misbruikers. In de kindjes die met een blikje voetballen in de modder van een vluchtelingenkamp. In de zwijgende vraag van een verweesde albino in Afrika. In de demente prima ballerina die een schaduw is van haar triomfen. In een door drank en drugs gehavende Herman Brood die door liefdevolle handen gewassen wordt (die van majoor Bosshardt trouwens). In de mens die hulpeloos uitzielt naar een medemens.

De Messias gaat gehuld in lompen. De waarheid van ons mens-zijn is de weerloosheid. De redding van onze wereld komt niet geharnast te paard. Schuilt niet in een raket op een vliegtuig afgevuurd vol nietsvermoedende burgers. En al helemaal niet in de ontvoering en onttering van jonge meisjes, of de ideologische salvo's waar schoolkinderen het slachtoffer van worden. Noch in de represailles daarop.

Het teken van onze redding is een kind gehuld in lappen. Weerloos, kwetsbaar, ontwapenend. Tegenover dit teken worden wij zelf machteloos. We kunnen die kwetsbaarheid onmogelijk met onze kracht tegemoet treden. We maken ons zacht en liefdevol, want alleen op die manier kunnen we het behoeden en beschermen.

Als we dus iets willen begrijpen van de uitspraak dat de genade van God is verschenen tot heil van alle mensen, moeten we de betekenis niet zoeken in abstracties. We moeten kijken naar de drager van dat heil. En die drager is de mens Jezus die gekomen is om te dienen en niet om te heersen. Die zijn kracht zoekt in de liefde en zijn bewogenheid met mensen. Hij representeert in zijn levenshouding een andere weg. Een uitweg uit de cirkel van kwaad en haat. Het heil is niet iets, maar iemand. Iemand die er wil zijn voor degene die hulp nodig heeft. Voor degenen die gevangen zitten in zichzelf of in maatschappelijke structuren van onrecht en uitsluiting. Iemand die niet in alles zichzelf zoekt, maar die in de medemens op zoek gaat naar God. Een mensenmens. Kortom een mensch, zoals het in het Jiddisch heet.

Als de herders laten we ons overrompelen door zijn weerloze aanwezigheid in ons midden die ons oproept van Hem te getuigen. Laten we leven in zijn spoor om meer mens te worden, een medemens, een naaste. Om het aanzien van de aarde te veranderen van

een huis dat verdeeld is door strijd en onrecht in een huis van brood, dat wil zeggen levenskansen, voor allen, kortom een waar Bethlehem. Amen.